

– Skænderier må foregå derhjemme

Faldt for fællesskabet

Hvorfor Stokken?

– Vi boede langt ude på landet, jeg hørte om stedet fra én i legestuen – og da jeg besøgte det, faldt jeg for det. For mig var det fællesskabet, ideen om at have tingene sammen i stedet for at have hver sin græsslåmaskine – og så voksenkontakten. Jeg var ret bundet til huset med tre små børn. Heldigvis var Allan med på ideen.

Giver stor frihed

Hvad er det bedste for dig?

– Det bedste er følelsen af at være en del af et fællesskab. Vi er meget forskellige, men vi har alle valgt at bo sådan her. Der er altid mulighed for at snakke med nogle andre voksne om arbejde, sygdomme, børnene eller forskellige problemer. Jeg ser mine bofæller mere, end jeg ser min familie og nære venner. Vi spiser jo sammen og laver en masse ting sammen. Børnene er trygge og er vant til, at jeg lige er ovre i et andet hus – det giver mig en stor frihed. Og så er det dejligt, at der er legekammerater til børnene. De lærer også at begå sig mellem mange mennesker.

Når jeg laver mad i bofællesskabet, ser jeg det som et frirum, hvor jeg "kun" skal lave mad. Derhjemme skal jeg jo alt muligt andet, mens jeg laver maden. Det kan være helt afslappende bare at skulle skrælle 10 kilo kartofler og dække bord til over 40.

NIKOLINE FRANDBSEN
33 år
Social- og sundheds-
hjælper
Har boet i Stokken
fem år sammen med
sin mand, Allan, og
deres fire børn på 5,
7, 9 og 11 år.

At skændes foran andre

Hvad er sværest?

– Der er rigtig mange øjne, der hviler på os og på børnene – og der er mange holdninger til, hvordan børn skal opføre sig. På den ene side er det rart at få hjælp ved måltiderne, når mad skal øses op og skæres ud. På den anden side kan det være svært, når nogle af de andre beboere retter på børnene. Det er jo ikke altid, at de kan lide maden – og så kan et måltid føles meget langt ...

Det er klart, at uenigheder og skænderier mellem Allan og mig bliver nødt til at foregå derhjemme, så vi ikke sidder og småskændes ved bordet sammen med de andre beboere. Jeg har da oplevet, at det er sket for nogle, at proppen røg af flasken – og det skaber dårlig stemning for alle. Noget af det sværeste er, når nogen rejser. Så bliver både børn og voksne kede af det. Selv om vi altid siger, at vi kan blive ved med at ses, så er det anderledes, når folk ikke bor her mere. Vores venskaber er bygget op på fællesskabet her. I de fleste tilfælde smuldrer det, når folk flytter.

Hippieagtigt?

Hvad siger andre?

Der er mange, der i første omgang synes, det lyder "flip-pet" eller hippieagtigt. Men de fleste vil gerne høre mere, og når de hører om madordningen, vaskeriet, arbejdsgrupperne og alle de ting, der gør hverdagen lettere, kan de jo godt se fordelene. Der er rigtig mange, især kvinder, der kommer til at tænke lidt over deres egen livsform, når de hører om livet i bofællesskabet – det er tit mændene, der ikke vil.

Fællesskab på tværs af generationer

At bo i **bofællesskab** anno 2013 er glæde, besvær, sammenhold, konflikter – og fællesskab med stort F. Mød Nikoline, som er mor til fire og nyder friheden. Bente, som har været med siden starten for 25 år siden. Og fraskilte Lene, der har fundet lige det, hun savnede.

– Nu er der nogen, der siger, når jeg ser træet ud

Savnede nogen at snakke med
Hvorfor Stokken?

I 2001 blev jeg skilt fra min mand gennem 28 år. Jeg boede alene i et hus i Vejle i ni år og havde det egentlig fint med det. Men efterhånden meldte der sig et savn efter, at der var nogen, der sagde: "Du ser træet ud Lene – har det været en hård dag på arbejde?" eller "Har du set, at der er billige appelsiner i Netto?" Og da jeg besøgte en kollega i et bofællesskab, faldt jeg pladask for den måde at bo på. Samtidig fortalte min søn, som bor i Vanløse, at jeg skulle være farmor, og så var jeg klar over, at jeg ville flytte til Sjælland, så jeg kunne få en aktiv rolle for mit barnebarn.

Tudede hele vejen hjem
Hvordan er det så?

Jeg har fået alt det, jeg gerne vil have. Jeg kan huske første gang, jeg kom hjem til Stokken efter en weekendtur. En af mine bofæller så mig på parkeringspladsen og råbte: "Velkommen hjem Lene". Jeg tudede hele vejen hjem til mit hus ... Nu er der nogen, der siger, når jeg ser træet ud, der er nogen at skændes med, nogen at grine med. Der er nogen, der hjælper mig – og der er nogen, jeg kan hjælpe. Det er klart, at et så tæt liv ikke foregår uden konflikter – vi er meget forskellige. Men det er også en berigelse at høre, hvordan andre mennesker

ser på tingene. Og så er det vigtigt for mig, at selv om vi bor meget tæt, respekterer vi hinandens privatsfære. Hvis jeg har lyst til at være alene, går jeg ind og lukker min dør. Og når jeg trænger til at snakke med nogen, går jeg ned og sætter vasketøj over – så møder jeg altid nogen, jeg kan slå en sludder af med. Jeg kan godt lide de fælles forpligtelser og de arbejdsopgaver, vi klarer sammen. Men af og til synes jeg, at arbejdstjanserne – madlavning, rengøring osv. – ligger meget tæt. Jeg synes, jeg kan mærke, at jeg med årene ikke kan holde til så meget.

LENE CHRISTENSEN
58 år
Familiebehandler
Har boet i Stokken tre år.
Fraskilt og bor alene med sin kat Fie.

Efter Lene blev skilt fra sin mand gennem 28 år, meldte der sig et savn efter nogen at dele hverdagen med. I Stokken har hun fundet alt det, hun ønskede. Her besøger hun bofællesskabets høns sammen med barnebarnet Magnus.

OM STOKKEN

Andelsbofællesskab, hvor der bor 20 familier – par og enlige. I dag bor der 28 voksne og 21 børn mellem 5 og 18 år. Hver familie har sit eget hus og lille have. Det mindste hus er 75 kvadratmeter, det største 160. Bofællesskabet har et stort fælleshus på 300 kvadratmeter med industrikøkken, spisesal, aktivitetsrum, gæsteværelse og tv-stue. Husene ligger på et areal med masser af natur, legeplads, hønsehold, bålplads, shelter, får mv. De, der flytter ind i bofællesskabet, skal være indstillede på at gøre rigtig mange ting fælles med andre – organiseret med

faste dage til forskellige opgaver. At bo i Stokken indebærer fællesspisning seks dage om ugen. Det er muligt at tage maden med hjem i sit hus eller få sat mad fra, når man kommer senere hjem. Beboerne er delt i madhold, der står for madlavning og opvask én gang om ugen. Resten af dagene kommer man og spiser – og der er andre, der vasker op. Maden er fortrinsvis økologisk. Når børn er 12 år, kommer de på et madhold. Beboerne er med i arbejdsgrupper, der har ansvar for forskellige ting i bebyggelsen. Fra madindkøb, græsslåning, snerydning, rensning af tagrender til hovedrengøring af fælleshus og vedligeh-

oldelse og indkøb af køkkenmaskiner. Boformen giver mulighed for at leve på en energirigtig måde – med fælles solfanger til varmt vand, fælles vaskemaskiner og energieffektiv madlavning og opvask. Der holdes fællesmøde én gang om måneden, her diskuteres og besluttes stort og småt om vedligeholdelse, økonomi osv. Der behandles også spørgsmål omkring det, der på stedet kaldes "etisk regnskab" – f.eks. energiforbrug, madpolitik, hvordan man taler til hinanden, tilgang til børn og konfliktløsning.

HISTORIEN

Initiativet til bofællesskabet Stokken blev taget af en kreds af venner i 1984. Kredsen kendte hinanden fra politisk arbejde på venstrefløj. Initiativgruppen mødtes gennem tre-fire år, inden det første spadestik til byggeriet kunne tages. I maj 1988 flyttede de første beboere ind. På det tidspunkt var pengene til byggeriet brugt op, og gruppen måtte selv bygge fælleshuset færdigt, male udendørs, bygge de lange glasgange langs boligerne og anlægge de grønne arealer. Over årene har der været en naturlig ud- og indflytning af beboere. I dag, hvor bofællesskabet kan fejre 25-års fødselsdag, bor der fortsat syv af de oprindelige initiativtagere.

– Det er dejligt at leve så tæt på andre

Arbejdet skaber sammenhold
Hvorfor Stokken?

– Jeg har været med fra de allerførste planlægningsmøder for 28 år siden og flyttede ind for 25 år siden. Mit ønske var dengang – og er stadig – at være i et forpligtende fællesskab, hvor jeg laver noget sammen med andre. Det gør hverdagen lettere og sparer på ressourcerne. For mig er det vigtigste, at vi laver praktiske ting sammen, vedligeholdelse, mad, rengøring osv. – det er det, der skaber sammenholdet. Man skal ikke flytte i bofællesskab, bare fordi det er praktisk og tidsbesparende. Det er fællesskabet, der kommer først – og det skal man ønske at bruge nogle kræfter på.

Flere generationer sammen
Hvad er det bedste?

– Det er dejligt at leve så tæt på andre generationer. Jeg lærer om deres liv og livssyn – og jeg får samtidig fortalt, hvordan det er at være i min alder. Vi har nogle givende diskussioner. Det sociale liv er netop bundet op på, at vi er mange generationer – det er det kit, der får Stokken til at hænge sammen.

Så bliver jeg ked af det ...
Hvad er sværest?

– Det er hårdt, når nogen flytter. Særligt de børn, jeg har kendt, fra de blev født, og har læst for, passet og snakket med – så bliver jeg ked af det. Jeg har selvfølgelig forholdt mig til utrolig mange mennesker i løbet af de 25 år. Nogle fanger mig – andre kommer jeg ikke til at kende så godt. Nogle af dem, der er flyttet, ser jeg stadig, en del af dem er gamle venner, fra før vi flyttede ind i Stokken. Andre bekendtskaber slutter, når familien flytter.

Et rigere ægteskab
Ægteskab i bofællesskab?

– For os har det at bo i bofællesskab beriget vores ægteskab. Når vi spiser sammen med andre hver aften, får vi nogle flere synspunkter på hverdagsting og får diskuteret med andre – det styrker vores liv sammen. Vi havde boet sammen i 13 år, da vi flyttede ind i Stokken, og vi var fundamentalt enige om mange ting – og det gør det selvfølgelig nemmere at holde sammen. Og så er det at have projekter sammen altså rigtig godt for ægte-

skabet. De fleste har børn og økonomi sammen – det har vi også. Derudover er det vores fælles projekt at få stedet her til at fungere. Vi gør det hver på vores måde, men vi respekterer hinanden. For os har fællesskabet altid gået før andre ting. Vi kommer begge to til fællesmøder, arbejdsdage osv., og vi har igennem årene sagt nej til mange fødselsdage og sammenkomster – fordi vi skulle deltage i noget i Stokken.

Aftenens emne
Hvad siger andre?

– De fleste synes, det lyder spændende, og synes, det ville være smart med en madordning. Der er nogle af mine kolleger, der får madplanen tilsendt for at få ny inspiration til køkkenet derhjemme. Ordet "bofællesskab" har tit været stikordet til en hel aftens snak, og jeg har en del gange oplevet, at konen sagde: "Det har jeg altid drømt om," og manden undrende svarede: "Har du DET?" Af og til siger jeg ikke noget om, hvor jeg bor – fordi jeg også gerne vil snakke med folk om noget andet.

– Personligt kunne jeg ikke tænke mig at bo i et "olde-kolle" – det er for begrænset, siger Bente, der har været med til at grundlægge bofællesskabet Stokken.

BENTE LUND LARSEN
62 år
Arbejder som konsulent for Frie Skolers Lærereforening
Har boet i Stokken siden starten for 25 år siden sammen med sin mand, Bo. Parrets to børn er i dag voksne, men voksede op i bofællesskabet fra de var 8 og 10 år.